

LA CHARTA

da las Naziuns Unidas

Suttascritta a San Francisco ils 26 da zercladur 1945

La charta da las Naziuns unidas

Suttascritta a San Francisco ils 26 da zercladur 1945.

Nus, ils pievels da las Naziuns unidas, fermamain decis,

da salvar las generaziuns futuras dal flagè da la guerra che ha purtà en il decurs da questa generaziun duas giadas immensas suffrientschas a l'umanità, da confermar danovamain nossa cardientscha en ils dretgs fundamentals da l'uman, en la dignità e la valur da la personalità umana, en l'egualità dals umens e da las dunnas e da tut las naziuns, grondas e pitschnas, da crear cundiziuns che permettàn da mantegnair la giustia ed il respect da las obligaziuns resultadas da contracts e d'autras funtaunas dal dretg internaziunal, da promover il progress social ed in meglier standard da viver en pli gronda libertad,

e per quests intents

da pratitgar toleranza e viver en pasch in cun l'auter sco buns vischins, d'unir nossas forzas per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala, d'acceptar princips e d'introducìr proceduras che garanteschàn che la forza da las armas vegn applitgada mo pli en l'interess cuminaivel, da recurrer a las instituziuns internaziunalas per promover il progress economic e social da tut ils pievels,

avain decidì d'unir noss sforzs per cuntanscher questas finamiras.

Consequentamain han nossas regenzas suttamess lur plenipotenzas reconuschidas en buna furma tras lur represchentants reunids en la citad da San Francisco, han acceptà questa charta da las Naziuns unidas e fundeschàn in'organisaziun internaziunala cun il num "Naziuns unidas".

Chapitel I: Finamiras e princips

Artitel 1

Las Naziuns unidas han las suandantas finamiras:

1. mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala e prender per quest intent mesiras collectivias efficacias per evitar ed eliminar smanatschas da la pasch, per supprimer acziuns d'attatga ed autras violaziuns da la pasch ed eliminar u appaschentar cun meds paschaivels e tenor ils princips da la giustia e dal dretg internaziunal dispitas internaziunalas u situaziuns che pudessan manar ad ina violaziun da la pasch;
2. sviluppar tranter las naziuns relaziuns amicablas che sa basan sin il respect dal princip da l'egualità e dal dretg da l'autodecisiun dals pievels, e prender autras mesiras adattadas per rinforzar la pasch mundiala;
3. realisar ina collavuraziun internaziunala per schliar problems internaziunals da character economic, social, cultural ed umanitar e promover e rinforzar il respect dals dretgs umans e da las libertads fundamentalas per tuts, senza differenzas da razza, schlattaina, lingua u religiun;
4. esser in center per la coordinaziun dals sforzs da las naziuns per realisar questas finamiras cuminaivlas.

Artitel 2

Per cuntanscher las finamiras menziunadas en l'artitel 1, ageschàn l'organisaziun e ses commembers tenor ils suandants princips:

1. L'organisaziun sa basa sin il princip da l'egualità suverana da tut ses commembers.
2. Per garantir a tuts ils dretgs ed ils avantatgs da la commembranza, adempleschàn ils commembers en buna fai las obligaziuns ch'els surpiglian cun questa charta.
3. Tut ils commembers reglan lur dispitas internaziunalas cun meds paschaivels, uschia che la pasch mundiala, la segirezza internaziunala e la giustia na vegnan betg periclitadas.
4. Tut ils commembers tralashan en lur relaziuns internaziunalas la smanatscha u il diever da violenza, saja quai cunter l'integritad territoriala u l'indipendenza politica d'in stadi u saja quai en uschiglio ina maniera incompatibla cun las finamiras da las Naziuns unidas.
5. Tut ils commembers sustegnan cumplainamain las Naziuns unidas en connex cun las mesiras che l'organisaziun prenda en accord cun questa charta; els tralashan da sustegnair in stadi, cunter il qual las Naziuns unidas han prendì mesiras preventivas u repressivas.
6. L'organisaziun procura ch'ils stadis betg commembers da las Naziuns unidas ageschàn conform a quests princips, uschenavant che quai è necessari per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

7. Nagina disposiziun da questa charta autorisescha las Naziuns unidas d'intervgnir en dumondas che appartegnan essenzialmain a la cumpetenzza interna d'in stadi, u d'obligar ils commembers da suttametter talas dumondas ad ina procedura da regulaziun sin fundament da questa charta; quest princip na pregiuditescha dentant betg l'applicaziun da mesiras repressivas tenor il chapitel VII.

Chapitel II: Commembranza

Artitgel 3

Ils commembers originars da las Naziuns unidas èn ils stadis ch'han participà a la conferenza da las Naziuns unidas davart in'organisaziun internaziunala a San Francisco u ch'han gia suttascrit ordavant la decleraziun da las Naziuns unidas dal 1. da schaner 1942 e suttascrivan ussa questa charta e la ratifitgeschan tenor l'artitgel 110.

Artitgel 4

(1) Commember da las Naziuns unidas pon daventar tut ils ulteriurs stadis paschaivels ch'acceptan las obligaziuns da questa charta e ch'èn abels ed intenziunads d'ademplier questas obligaziuns.
(2) L'admissiun d'in tal stadi sco commember da las Naziuns unidas succeda sin proposta dal cussegl da segirezza cun il conclus da l'assemblea generala.

Artitgel 5

In commember da las Naziuns unidas, cunter il qual il cussegl da segirezza ha prendì mesiras preventivas u repressivas, po l'assemblea generala - sin proposta dal cussegl da segirezza - suspender temporarmain d'exequir ses dretgs e ses privilegis da commember. Il diever da quests dretgs e privilegis po puspè vegnir restabilì dal cussegl da segirezza.

Artitgel 6

In commember da las Naziuns unidas che violescha cun perseveranza ils princips da questa charta, po l'assemblea generala excluder da l'organisaziun sin proposta dal cussegl da segirezza.

Chapitel III: Organs

Artitgel 7

(1) Ils organs principals da las Naziuns unidas èn in'assemblea generala, in cussegl da segirezza, in cussegl economic e social, in cussegl per l'administraziun fiduziara, ina curt internaziunala da giustia ed in secretariat.
(2) Tut tenor basegn pon organs accessoris vegnir incaricads en accord cun questa charta.

Artitgel 8

Las Naziuns unidas na restrenschan betg l'access egal dad umens u dunnas en tut las funcziuns da lur organs principals ed accessoris.

Chapitel IV: L'assemblea generala

Cumposiziun

Artitgel 9

(1) L'assemblea generala sa cumpona da tut ils commembers da las Naziuns unidas.
(2) Mintga commember ha maximalmain tschintg represchentants en l'assemblea generala.

Incumbensas e cumpetenzas

Artitgel 10

L'assemblea generala po discutir tut las dumondas ed ils affars ch'entran en il rom da questa charta u che pertutgan cumpetenzas ed incumbensas d'in organ previs en questa charta; cun resalva da l'artitgel 12 po ella far recumandaziuns als commembers da las Naziuns unidas u al cussegl da segirezza, u a tuts dus, en connex cun questas dumondas u quests affars.

Artitgel 11

(1) L'assemblea generala po s'occupar dals princips generals da la collavuraziun per il mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala inclus dals princips per il discharmament e la regulaziun d'armament e far recumandaziuns concernent quests princips als commembers u al cussegl da segirezza, u a tuts dus.

(2) L'assemblea generala po discutir tut las dumondas che concernan il mantegniment da la pasch mundiala e la segirezza internaziunala, preschentadas d'in commember da las Naziuns unidas u dal cussegl da segirezza u, tenor l'artitgel 35 alinea 2, d'in stadi che n'è betg commember da las Naziuns unidas; cun resalva da l'artitgel 12 po ella far recumandaziuns al/s stadi/s pertutgà/-ads u al cussegl da segirezza, u a tuts dus. Pretenda ina tala dumonda mesiras, surdat l'assemblea generala la dumonda al cussegl da segirezza, avant u suenter la discussiun.

(3) L'assemblea generala po attrair l'attenziun dal cussegl da segirezza sin las situaziuns che paran da metter en privel la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

(4) Las cumpetenzas da l'assemblea generala, menziunadas en quest artitgel, na limiteschan betg la purtada generala da l'artitgel 10.

Artitgel 12

(1) Ushè ditg ch'il cussegl da segirezza ademplescha, en connex cun ina dispita u ina situaziun, las incumbensas attribuidas ad el en questa charta, na dastga l'assemblea generala betg far ina recumandaziun areguard questa dispita u situaziun, nun ch'il cussegl da segirezza giavischia quai.

(2) Il secretari general infurmescha - cun l'approvaziun dal cussegl da segirezza - l'assemblea generala a chaschun da mintga sessiun davart tut las dumondas che concernan il mantegniment da la pasch mundiala e la segirezza internaziunala e che vegnan tractadas dal cussegl da segirezza; medemamain infurmescha el l'assemblea generala u, sche quella nun ha sessiun, ils commembers da las Naziuns unidas, il mument ch'il cussegl da segirezza ha finì da tractar ina tala dumonda.

Artitgel 13

(1) L'assemblea generala procura per studis e fa recumandaziuns:

a) per promover la collavuraziun internaziunala sin plaun politic e per favurisar il svilup progressiv dal dretg internaziunal e sia codificaziun;

b) per promover la collavuraziun internaziunala en ils secturs economics, socials, culturals, en ils champs da l'educaziun e da la sanadad e per garantir ils dretgs umans e las libertads fundamentalas per tuts senza differenza da razza, schlattaina, lingua u religiun.

(2) Las ulteriuras responsabladas, incumbensas e cumpetenzas da l'assemblea generala en connex cun las dumondas menziunadas en l'alinea 1, b, èn stabilidas en ils chapitels IX e X.

Artitgel 14

Cun resalva da l'artitgel 12 po l'assemblea generala recumandar mesiras per reglar a moda paschaivla tut las situaziuns che resultan, independentamain da lur origin, sche questas situaziuns paran tenor ella da periclitlar il bainstar general u las relaziuns amicablas tranter las naziuns; quai vala er per situaziuns che resultan pervi d'ina violaziun da las disposiziuns da questa charta che determinescha las finamiras ed ils princips da las Naziuns unidas.

Artitgel 15

(1) L'assemblea generala survegn ed examinescha ils rapports annuals ed ils rapports spezials dal cussegl da segirezza; quests rapports cuntengnan ina preschentaziun da las mesiras decididas u prendidas dal cussegl da segirezza per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

(2) L'assemblea generala survegn ed examinescha ils rapports dals ulteriurs organs da las Naziuns unidas.

Artitgel 16

L'assemblea generala ademplescha las incumbensas areguard il sistem internaziunal d'administraziun, attribuidas ad ella en ils chapitels XII e XIII; quai cumpiglia l'approvaziun da las cunvegns da l'administraziun fiduziara per territoris betg definids sco zonas strategicas.

Artitgel 17

(1) L'assemblea generala examinescha ed approvescha il preventiv da l'organisaziun.

(2) Las expensas da l'organisaziun vegnan purtadas dals commembers tenor ina clav da repartiziun fixada da l'assemblea generala.

(3) L'assemblea generala examinescha ed approvescha tut las Cunvegns finanziaras e budgetaras cun las organisaziuns spezialisadas menziunadas en l'artitgel 57; ella examinescha lur preventivs administrativs cun la finamira da far recumandaziuns a quellas.

Votaziun

Artitgel 18

(1) Mintga commember da l'assemblea generala ha ina vusch.

(2) Concluz da l'assemblea generala concernent dumondas impurtantas dovran ina maioritad da dus terzs dals commembers preschents e votants. Talas dumondas cumpiglian: recumandaziuns areguard il mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala, l'elecziun dals commembers betg permanents dal cussegl da segirezza, l'elecziun dals commembers dal cussegl economic e social, l'elecziun dals commembers dal cussegl per l'administraziun fiduziara tenor l'artitgel 86 alinea 1, c, l'admissiun da novs commembers en las Naziuns unidas, la suspensiun dals dretgs e dals privilegis da commembranza, l'exclusiun da commembers, dumondas concernent il funcziunament dal sistem internaziunel d'administraziun sco er dumondas concernent il preventiv.

(3) Concluz concernent autras dumondas, cumprais la determinaziun d'ulteriuras gruppas da dumondas, davart las qualas vegn decidì cun ina maioritad da dus terzs, basegnan la maioritad dals commembers preschents e votants.

Artitgel 19

In commember da las Naziuns unidas ch'è en retard cun il pajament da sias contribuziuns finanzialas a l'organisaziun, n'ha nagin dretg da vuschar en l'assemblea generala, sche la summa retardada cuntanscha u surpassa l'autezza da las contribuziuns che quest commember avess da pajar per ils dus onns entirs precedents. L'assemblea generala al po dentant permetter da votar, sch'il retard da pajament sa basa sin circumstanzas che na stattan betg en la voluntad dal commember.

Procedura

Artitgel 20

L'assemblea generala sa scuntra a sessiuns ordinarias annualas e, sche las circumstanzas pretendan quai, a sessiuns extraordinarias. Sessiuns extraordinarias ha il secretari general da convocar sin proposta dal cussegl da segirezza u da la maioritad dals commembers da las Naziuns unidas.

Artitgel 21

L'assemblea generala dat a sasezza in urden da fatschenta. Ella elegia ses president per mintga sessiun.

Artitgel 22

L'assemblea generala po incaricar organs accessoris, sche quai la para necessari per ademplir sias incumbensas.

Chapitel V: Il cussegl da segirezza

Cumposiziun

Artitgel 23

(1) Il cussegl da segirezza sa cumpona da quindesch commembers da las Naziuns unidas. La republica da China, la Frantscha, l'Uniun da las republicas socialistas sovieticas, il Reginavel uni da la Gronda Bretagna, l'Irlanda dal nord ed ils Stadis unids da l'America èn commembers permanents dal cussegl da segirezza. L'assemblea generala elegia diesch ulteriurs commembers da las Naziuns unidas a commembers betg permanents dal cussegl da segirezza; quels tegnan spezialmain quint da la contribuziun dals commembers da las Naziuns unidas per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala e per realisar las ulteriuras finamiras da l'organisaziun; ultra da quai procuran els per ina distribuziun geografica commensurada da las sedias.

(2) Ils commembers betg permanents dal cussegl da segirezza vegnan elegids per dus onns. A l'emprima elecziun dals commembers betg permanents, che ha lieu suenter in augment dad 11 sin 15 commembers dal

cussegl da segirezza, vegnan dus dals ulteriurs quatter commembers elegids per in onn. Commembers che sortan n'èn betg immediat puspè reelegibels.

(3) Mintga commember dal cussegl da segirezza ha in represchentant en quel.

Incumbensas e cumpetenzas

Artitgel 24

(1) Per garantir in agir svelto ed efficaci da las Naziuns unidas surdattan ils commembers al cussegl da segirezza la responsabladad principala per il mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala e renconuschan ch'il cussegl da segirezza agescha per quai en lur num.

(2) Tar l'ademplant da questas obligaziuns agescha il cussegl da segirezza en accord cun las finamiras ed ils princips da las Naziuns unidas. Las cumpetenzas spezialas ch'el ha en quest connex èn determinadas en ils chapitels VI, VII, VIII e XII.

(3) Il cussegl da segirezza suttametta ils rapports annuals, ed en cas da basegn, ils rapports spezial per l'examinaziun a l'assemblea generala.

Artitgel 25

Ils commembers da las Naziuns unidas sa cunvegnan d'approvar e da realisar ils conclus dal cussegl da segirezza en accord cun questa charta.

Artitgel 26

Per promover il restabiliment u il mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala cun il minim diever da resursas umanas ed economicas mundialas per intents d'armament, ha il cussegl da segirezza l'incumbensa, cun sustegn dal comité dal stab general previs en l'artitgel 47, d'elavurar plans ch'èn da suttametter suenter als commembers da las Naziuns unidas per stabilir in sistem da reglamentaziun da l'armament.

Votaziun

Artitgel 27

(1) Mintga commember dal cussegl da segirezza ha ina vusch.

(2) Conclus dal cussegl da segirezza pertutgant dumondas da procedura basegnan l'approvaziun da nov commembers.

(3) Conclus dal cussegl da segirezza pertutgant tut las ulteriuras dumondas basegnan l'approvaziun da nov commembers, cumprais las vuschs da tut ils commembers permanentes; tar conclus sin basa dal chapitel VI e da l'artitgel 52 alinea 3 sto in commember ch'appartegna a la part en disputa s'abstegnair da la vusch.

Procedura

Artitgel 28

(1) Il cussegl da segirezza vegn organisà da maniera ch'el po ademplant sias incumbensas permanentamain. Per quest intent sto mintgin da ses commembers esser represchentà da tut temp a la sedia da l'organisaziun.

(2) Il cussegl da segirezza sa scuntra regularmain a sessiuns; mintgin da ses commembers po, sch'el giavischa quai, sa laschar represchentar tras in commember da la regenza u tras in auter delegà designà aposta per quest intent.

(3) Il cussegl da segirezza po sa scuntrar er en auters lieus che mo a la sedia da l'organisaziun, sche quai facilitescha sia lavur.

Artitgel 29

Il cussegl da segirezza po incaricar organs accessoris, sche quai al para necessari per ademplant sias incumbensas.

Artitgel 30

Il cussegl da segirezza dat a sasez in urden da fatschenta; en quel regla el er la procedura per l'elecziun da ses president.

Artitgel 31

In commember da las Naziuns unidas che n'è betg commember dal cussegl da segirezza, po sa participar – senza dretg da vuschar - a la discussiun da mintga dumonda suttaposta al cussegl da segirezza, sche quel è da l'avis ch'ils interess dal commember sajan particularmain pertutgads.

Artitgel 32

Commembers da las Naziuns unidas che n'èn betg commembers dal cussegl da segirezza, ma er ils stadis che n'èn betg commembers da las Naziuns unidas, vegnan, sch'els èn partida en disputa, envidads da sa participar senza dretg da vuschar a las discussiuns dal cussegl da segirezza concernent ina cuntraversa che vegn gist tractada dad el. Per la participaziun d'in stadi che n'è betg commember da las Naziuns unidas metta il cussegl da segirezza las cundiziuns ch'al paran opportunas.

Chapitel VI: Soluziun paschavla da cuntraversas

Artitgel 33

(1) Las partidas d'ina cuntraversa, la quala para da cuntinuar ed uschia da periclar la pasch mundiala e la segirezza internaziunala, sa stentan l'emprim da chattar ina soluziun cun agid da tractativas, examinaziuns, intermediaziuns, enclegientschas, sentenzias da cumpromiss, decisiuns giudizialas, recurs ad instituziuns regiunalas u cunvegns, u cun auters meds paschavels da lur schelta.

(2) Il cussegl da segirezza envida, sche quai al para necessari, las partidas en disputa da reglar la cuntraversa cun tals meds.

Artitgel 34

Il cussegl da segirezza po examinar mintga cuntraversa e mintga situaziun che pudess chaschunar dischaccords internaziunals u provocar ina disputa, per constatar, sche la cuntinuaziun da la disputa u da la situaziun pudess periclar la pasch mundiala u la segirezza internaziunala.

Artitgel 35

(1) Mintga commember da las Naziuns unidas po attrair l'attenziun dal cussegl da segirezza u da l'assemblea generala sin mintga cuntraversa e sin mintga situaziun da gener inditgà en l'artitgel 34.

(2) In stadi che n'è betg commember da las Naziuns unidas po attrair l'attenziun dal cussegl da segirezza u da l'assemblea generala sin mintga cuntraversa, da la quala el è partida, sch'el accepta ordavant, per quai che riguarda questa cuntraversa, las obligaziuns per ina soluziun paschavla fixadas en questa charta.

(3) Il proceder da l'assemblea generala areguard dumondas purtadas a sia attenziun tenor quest artitgel, è suttemess a las disposiziuns dals artitgels 11 e 12.

Artitgel 36

(1) En mintga fasa d'ina cuntraversa en il senn da l'artitgel 33 u d'ina situaziun da caracter analog po il cussegl da segirezza recumandar proceduras u metodas adattadas per ina soluziun.

(2) Il cussegl da segirezza duai trair en consideraziun tut las proceduras che las partidas han gia acceptà per chattar ina soluziun en la cuntraversa.

(3) Faschond las recumandaziuns previsas en quest artitgel, duai il cussegl da segirezza considerar plinavant che cuntraversas giuridicas han en general da vegnir suttemessas da las partidas a la curt internaziunala da giustia en accord cun il statut da quella.

Artitgel 37

(1) Na chattan las partidas d'ina cuntraversa menziunada en l'artitgel 33 betg ina soluziun cun ils meds inditgads là, suttemettan ellas la cuntraversa al cussegl da segirezza.

(2) Pudess, tenor l'avis dal cussegl da segirezza, la cuntinuaziun da la cuntraversa effectivamain periclar la pasch mundiala e la segirezza internaziunala, decida el, sch'el vul agir tenor l'artitgel 36 u far las recumandaziuns ch'al paran adattadas per chattar ina soluziun.

Artitgel 38

Senza pregiuditgar ils artitgels 33 fin 37 po il cussegl da segirezza, sche tut las partidas d'ina cuntraversa giavischan quai, far ad ellas recumandaziuns per chattar ina soluziun paschavla.

Chapitel VII: Mesiras en cas da smanatschas cunter la pasch, violaziuns da la pasch e d'acziuns d'attatga

Artitgel 39

Il cussegl da segirezza constatescha l'existenza d'ina smanatscha cunter la pasch u d'ina violaziun da la pasch u d'ina acziun d'attatga; el fa recumandaziuns u decida, tge mesiras ch'èn da prender sin fundament dals artitgels 41 e 42 per mantegnair u restabilir la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

Artitgel 40

Per evitar in pegiurament da la situaziun, po il cussegl da segirezza, avant che far recumandaziuns u decider mesiras tenor l'artitgel 39, envidar las partidas participadas a s'adattar a las mesiras ch'al paran per il mument necessarias u giavischablas. Questas mesiras provisorias na pregiuditgeschan betg ils dretgs, las pretensiuns e la posiziun da las partidas cumpigliadas. Na vegnan questas mesiras provisorias betg resguardadas, tegna il cussegl da segirezza quint a moda commensurada da questa disditga.

Artitgel 41

Il cussegl da segirezza po decider, tge mesiras – cun excepziun dal diever da las armas – ch'èn da prender per dar effect a sias decisiuns; el po pretender dals commembers da las Naziuns unidas d'applitgar questas mesiras. Quellas pon cumpigliar l'interrupziun totala u parziala da las relaziuns economicas, dal traffic da viafier, dal traffic maritim e dal traffic aviatic, da las comunicaziuns da posta, telegraf e radio sco er d'ulteriuras pussaivladads da comunicaziun e l'interrupziun da las relaziuns diplomaticas.

Artitgel 42

Sch'il cussegl da segirezza è da l'avis che las mesiras previsas en l'artitgel 41 sajan insuffizientas u sajan sa mussadas sco insuffizientas, po el exequir cun forzas aviaticas, maritimas u terrestras las mesiras necessarias per mantegnair u restabilir la pasch mundiala e la segirezza internaziunala. Quellas pon cumpigliar demonstraiziuns, bloccadas ed autras operaziuns da las forzas aviaticas, maritimas u terrestras da commembers da las Naziuns unidas.

Artitgel 43

(1) Per contribuir al mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala s'obligheschan ils commembers da las Naziuns unidas da metter a disposiziun al cussegl da segirezza, sin sia dumonda e sin fundament d'ina u pliras cunvegns spezialas, lur forzas armadas, lur assistenja e facilitaziuns, cumprais il dretg da transit, uschenavant che quai è necessari per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

(2) Questas cunvegns han da reglar il dumber ed il gener da las forzas armadas, lur grad da preparaziun, il plazzament general ed il gener da las facilitaziuns e da l'assistenja.

(3) Las cunvegns vegnan tractadas il pli svelto pussaivel sin iniziativa dal cussegl da segirezza. Ellas vegnan concludidas tranter il cussegl da segirezza ed ils singuls commembers, u tranter il cussegl da segirezza e gruppas da commembers e ratifitgadas dals stadis signataris tenor lur dretg costituziunal.

Artitgel 44

Cura ch'il cussegl da segirezza ha decis da far diever da la forza, sto el - avant che dumandar dad el forzas armadas sin fundament da las obligaziuns surpigliadas en l'artitgel 43 - envidar il commember che n'è betg represchentà en il cussegl da segirezza, sche quel giavischa quai, da sa participar a las decisiuns dal cussegl da segirezza concernent l'applicaziun da contingents da forzas armadas da quest commember.

Artitgel 45

Per che las Naziuns unidas possian prender mesiras militaras urgentas, tegnan ils commembers da l'organisaziun a disposiziun contingents da lur forzas aviaticas per intervegnir immediatamain en cas da mesiras repressivas internaziunalas. La forza ed il grad da preparaziun da quests contingents sco er ils plans per lur acziuns cuminaivlas determinescha il cussegl da segirezza cun sustegn dal comité dal stab general en il rom da las cunvegns spezialas menziunadas en l'artitgel 43.

Artitgel 46

Ils plans per il diever da las forzas armadas vegnan elavurads dal cussegl da segirezza cun sustegn dal comité dal stab general.

Artitgel 47

(1) In comité dal stab general vegn incaricà per cusseglar e sustegnair il cussegl da segirezza en tut las dumondas che concernan ils basegns militars per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala, l'engaschi ed il commando da las forzas messas a disposiziun al cussegl da segirezza, la regulaziun da l'armament ed in eventual discharmament.

(2) Il comité dal stab general sa cumpona dals schefs dal stab general dals commembers permanentes dal cussegl da segirezza u da lur represchentants. Mintga commember da las Naziuns unidas che n'è betg represchentà permanentamain en il comité, vegn envidà da quel da s'associar ad el, sche sia collavuraziun è necessaria per realisar a moda efficazia las incumbensas dal comité.

(3) Il comité dal stab general è, sut l'autorità dal cussegl da segirezza, responsabel per la direcziun strategica da tut las forzas armadas messas a disposiziun al cussegl da segirezza. Las dumondas concernent il commando da questas forzas vegnan regladas pli tard.

(4) Cun l'autorisaziun dal cussegl da segirezza e suenter avair consultà las organisaziuns regiunalas cumpetentas, po il comité dal stab general instituir sutcomités regiunals.

Artitgel 48

(1) Las mesiras necessarias per realisar las decisiuns dal cussegl da segirezza en connex cun il mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala, vegnan prendidas da tuts u d'in pèr commembers da las Naziuns unidas, tenor l'avis dal cussegl da segirezza.

(2) Questas decisiuns vegnan realisadas immediat dals commembers da las Naziuns unidas e cun mesiras prendidas en las organisaziuns internaziunalas cumpetentas, da las qualas els fan part.

Artitgel 49

Ils commembers da las Naziuns unidas s'associeschan per gidar in l'auter a realisar las mesiras decididas dal cussegl da segirezza.

Artitgel 50

Prenda il cussegl da segirezza mesiras preventivas u repressivas cunter in stadi, po mintga auter stadi, commember da las Naziuns unidas u betg, consultar il cussegl da segirezza per chattar ina soluziun, sche l'applicaziun da questas mesiras al metta en grondas difficultads economicas.

Artitgel 51

En cas d'ina attatga armada cunter in commember da las Naziuns unidas na pregiuditgescha questa charta tuttavia betg il dretg natiral da l'autodefensiun individuala u collectiva fin ch'il cussegl da segirezza ha prendì las mesiras necessarias per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala. Mesiras ch'in commember prenda sin fundament da quest dretg d'autodefensiun, èn d'annunziar immediat al cussegl da segirezza; ellas na pregiuditgeschan en nagina moda sia cumpetenza ed obligaziun da questa charta da prender da tut temp las mesiras ch'al paran necessarias per mantegnair u restabilir la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

Chapitel VIII: Cunvegnas regiunalas

Artitgel 52

(1) Questa charta n'excluda betg l'existenza da cunvegnas regiunalas u d'organisaziuns regiunalas per reglar ils affars dal mantegniment da la pasch mundiala e da la segirezza internaziunala che basegnan mesiras da caracter regiunal; premissa è che questas cunvegnas u organisaziuns e lur agir sajan cumpatibels cun las finamiras ed ils principis da las Naziuns unidas.

(2) Commembers da las Naziuns unidas che concludan talas cunvegnas u fundeschan talas organisaziuns, sa stentan cun tut lur forza per chattar ina soluziun paschaivla per cuntraversas da dimensiun locala cun agid da talas cunvegnas u organisaziuns, avant che suttametter quellas al cussegl da segirezza.

(3) Il cussegl da segirezza vegn a promover il svilup d'ina regulaziun paschaivla da cuntraversas da dimensiun locala cun agid da questas cunvegnas u organisaziuns, saja quai sin iniziativa dals stadis cumpigliads u sin fundament d'assegnaziuns dad el sez.

(4) L'applicaziun dals artitgels 34 e 35 na vegn betg pregiuditgada tras quest artitel.

Artitel 53

(1) Il cussegl da segirezza utilischa, sche quai è necessari, las cunvegnas u las organisaziuns regiunalas per applitgar las mesiras repressivas prendidas sut sia direcziun. Senza l'autorisaziun dal cussegl da segirezza na dastgan betg vegnir prendidas mesiras repressivas sin fundament da cunvegnas regiunalas u tras organisaziuns regiunalas; in'exceptiun èn las mesiras cunter in stadi inimi en il senn da l'alineia 2, uschenavant che quellas èn previsas en l'artitel 107 u en cunvegnas regiunalas che sa drizzan cunter la ripresa da la politica d'attatga d'in tal stadi; l'exceptiun vala fin che l'organisaziun po, sin dumonda da las regenzas cumpigliadas, vegnir incaricada da prevegnir a novas attatgas d'in tal stadi.

(2) L'expressiun "stadi inimi" en alineia 1, vegn applitgada per mintga stadi ch'era durant la segunda guerra mundiala l'inimi d'in signatari da questa charta.

Artitel 54

Il cussegl da segirezza è da tegnair da tut temp cumplainamain al current davart las mesiras che vegnan prendidas u planisadas sin fundament da cunvegnas regiunalas u da vart d'organisaziuns regiunalas per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

Chapitel IX: Collavuraziun internaziunala sin plaun economic e social

Artitel 55

Per cuntanscher il stadi da stabilitad e bainesser necessari per garantir tranter las naziuns relaziuns paschaivlas ed amicablas fundadas sin il respect dal princip da l'egualitad e da l'autodecisiun dals pievels, promovon las Naziuns unidas

- a) in meglier standard da viver, l'occupaziun cumplaina e las premissas per in progress economic e social;
- b) la soluziun da problems internaziunals da character economic, social, da la sanitad publica ed auters problems sumegliants sco er la collavuraziun internaziunala sin ils champs da la cultura e da l'educaziun;
- c) il respect general e la realisaziun dals dretgs umans e da las libertads fundamentalas per tuts senza differenza da razza, schlattaina, lingua u religiun.

Artitel 56

Tut ils stadis commembers s'obligheschan da collavurar cun l'organisaziun cuminaivlamain e per sasez per cuntanscher las finamiras determinadas en l'artitel 55.

Artitel 57

(1) Las differentas organisaziuns spezializadas, creadas tras cunvegnas interstatalas, ch'han d'ademplir vastas incumbensas internaziunals en ils champs da l'economia, dals fatgs socials, da la cultura, l'educaziun, sanadad ed en champs sumegliants, èn colliadas cun las Naziuns unidas conform a l'artitel 63.

(2) Questas organisaziuns, colliadas cun las Naziuns unidas, vegnan numnadas davent da qua "organisaziuns spezializadas".

Artitel 58

L'organisaziun fa recumandaziuns per coordinar las stentas e las activitads da questas organisaziuns spezializadas.

Artitel 59

L'organisaziun procura, sche quai è il cas, per tractativas tranter ils stadis che vegnan en dumonda per crear novas organisaziuns spezializadas, sche talas èn necessarias per realisar las finamiras determinadas en l'artitel 55.

Artitgel 60

Per realisar las incumbensas da l'organisaziun menziunadas en quest chapitel, èn responsabels l'assemblea generala e, sut sia direzziun, il cussegl economic e social che dispona per quest intent da las cumpetenzas attribuidas ad el tenor chapitel X.

Chapitel X: Il cussegl economic e social

Cumposiziun

Artitgel 61

(1) Il cussegl economic e social sa cumpona da tschuncantaquatter commembers da las Naziuns unidas elegids da l'assemblea generala.

(2) Cun resalva da l'alinea 3 vegnan elegids mintg'onn deschedotg commembers dal cussegl economic e social per ina perioda da trais onns. In commember che sorta è immediat puspè reelegibel.

(3) A chaschun da l'emprima elecziun - che ha lieu suenter l'augment dal dumber dals commembers dal cussegl da ventgaset sin tschuncantaquatter commembers - vegnan tschernids ulteriurs ventgaset commembers dal cussegl economic e social, ultra dals commembers elegids enstagl dals nov commembers cun in temp d'uffizi che scada cun l'onn current. Il temp d'uffizi da nov da quests ventgaset ulteriurs commembers è a fin suenter in onn, il temp d'uffizi d'ulteriurs nov commembers suenter dus onns; ils detagls regla l'assemblea generala.

(4) Mintga commember dal cussegl economic e social ha in represchentant en quest cussegl.

Incumbensas e cumpetenzas

Artitgel 62

(1) Il cussegl economic e social po elavurar u promover studis e rapports davart dumondas internaziunalas en ils champs da l'economia, dals fatgs socials, da la cultura, da l'educaziun, da la sanadad ed en champs sumegliants; el po far recumandaziuns areguard talas dumondas a l'assemblea generala, als commembers da las Naziuns unidas ed a las organisaziuns spezializadas che vegnan en dumonda.

(2) El po far recumandaziuns per promover per tuts il respect e la realisaziun dals dretgs umans e da las libertads fundamentalas.

(3) El po elavurar cunvegns per dumondas, per las qualas el è cumpetent, e preschentar quellas a l'assemblea generala.

(4) El po convocar, tenor las reglas determinadas da las Naziuns unidas, conferenzas internaziunalas davart dumondas che stattan en sia cumpetenzza.

Artitgel 63

(1) Il cussegl economic e social po concluder cunvegns cun mintga organisaziun menziunada en l'artitgel 57; en las cunvegns vegnan determinadas las relaziuns da l'organisaziun pertutgada cun las Naziuns unidas. Questas cunvegns basegnan l'approvaziun da l'assemblea generala.

(2) El po coordinar l'activitad da las organisaziuns spezializadas cun far consultaziuns e recumandaziuns ad ellas, a l'assemblea generala ed als commembers da las Naziuns unidas.

Artitgel 64

(1) Il cussegl economic e social po prender las mesiras adattadas per survegnir regularmain rapports da las organisaziuns spezializadas. El po far cunvegns cun ils commembers da las Naziuns unidas e cun las organisaziuns spezializadas per survegnir rapports davart mesiras che vegnan prendidas per realisar sias recumandaziuns e las recumandaziuns da l'assemblea generala en connex cun dumondas che stattan en sia cumpetenzza.

(2) El po communitgar a l'assemblea generala sias observaziuns areguard quests rapports.

Artitgel 65

Il cussegl economic e social po furnir infurmaziuns al cussegl da segirezza ed al sustegnair, sche quel giavischa quai.

Artitgel 66

(1) Il cussegl economic e social ademplescha tut las incumbensas che stattan en sia cumpetenzza en connex cun l'execuziun da las recumandaziuns da l'assemblea generala.

(2) Cun l'approvaziun da l'assemblea generala po el prestar tut ils servetschs ch'ils commembers da las Naziuns unidas u d'organisaziuns spezialisadas giavischan dad el.

(3) El ademplescha tut las ulteriuras incumbensas attribuidas ad el tras questa charta u tras l'assemblea generala.

Votaziun

Artitgel 67

(1) Mintga commember dal cussegl economic e social ha ina vusch.

(2) Conclul dal cussegl economic e social basegnan la maiortad dals commembers preschents e votants.

Procedura

Artitgel 68

Il cussegl economic e social instituescha cumissiuns per dumondas economicas e socialas e per la promoziun dals dretgs umans sco er tut las ulteriuras cumissiuns necessarias per ademplir sias incumbensas.

Artitgel 69

Tracta il cussegl economic e social ina dumonda d'impurtanza particulara per in commember da las Naziuns unidas, al envida el da participar a sias discussiuns, ma senza dretg da vuschar.

Artitgel 70

Il cussegl economic e social po far cunvegns en quel senn che represchentants da las organisaziuns spezialisadas pon sa participar, senza dretg da vuschar, a sias discussiuns ed a las discussiuns da las cumissiuns instituidas dad el e che ses agens represchentants pon sa participar a las discussiuns da las organisaziuns spezialisadas.

Artitgel 71

Il cussegl economic e social po far cunvegns adattadas per consultar las organisaziuns nunguvernamentalas che s'occupan da dumondas che stattan en sia cumpetenza. Talas cunvegns pon vegnir concludidas cun organisaziuns internaziunalas e, sche quai è opportun, cun organisaziuns nazionalas, sunter avair consultà il commember pertutgà da las Naziuns unidas.

Artitgel 72

(1) Il cussegl economic e social dat a sasez in urden da fatschenta; en quel regla el er la procedura per l'elecziun da ses president.

(2) Il cussegl economic e social sa scuntra tenor basegn conform a ses urden da fatschenta; l'urden da fatschenta ha er da cuntgnair la convocaziun da sedutas sin proposta da la maiortad dals commembers dal cussegl.

Chapitel XI: Decleraziun concernent ils territoris senza guvern autonom

Artitgel 73

Commembers da las Naziuns unidas ch'han u surpiglian la responsabladad per l'administraziun da territoris, en ils quals la populaziun n'ha anc betg cuntanschì l'autonomia cumplaina, renconuschan il princip da dar prioritad als interess dals abitants da tals territoris; els acceptan sco ina sontga missiun l'obligaziun da promover cun tutta forza il bainesser dals abitants da tals territoris en il rom dal sistem da pasch e da la segirezza internaziunala determinà en questa charta; per quest intent s'obligeschan els da

a) garantir il progress politic, economic, social ed educativ, il tractament gist e la protecziun da quests pievels cunter l'abus, respectond lur cultura a moda commensurada;

b) da sviluppar in guvern autonom, da tegnair quint a moda commensurada dals sforzs politics da quests pievels e d'als sustegnair en il svilup progressiv da lur instituziuns politics libras, e tut quai prendend resguard sin las relaziuns spezialas da mintga territori, sin sia populaziun e ses grad da svilup;

c) da rinforzar la pasch mundiala e la segirezza internaziunala;

d) da promover mesiras da reconstrucziun e da svilup, da sustegnair l'activitad da perscrutaziun e da collavurar cuminaivlamain e, sche necessari, cun organisaziuns internaziunalas spezialisadas, per realisar las finamiras socialas, economicas e scientificas numnadas en quest artitgel;

e) da communitgar regularmain al secretari general - cun las restricziuns necessarias per respectar la segirezza e l'urden constituziunal - infurmaziuns statisticas ed autras infurmaziuns da caracter tecnic che concernan l'economia, ils fatgs socials e l'educaziun en ils territoris suverans, per ils quals els èn responsabels, ma che n'èn betg cumpigliads en chapitel XII ed XIII.

Artitgel 74

Ils commembers da las Naziuns unidas renconuschan ultra da quai che lur politica dals territoris suverans, als quals sa referescha quest chapitel, sto sa basar uschè fermamain sin il princip general dal bun vischinadi en dumondas socialas, economicas e commercialas sco la politica ch'els fan per lur territori metropolitan; a medem temp èn da resguardar a moda commensurada ils interess ed il bainesser dal rest dal mund.

Chapitel XII: Il sistem internaziunal da l'administraziun fiduziara

Artitgel 75

Las Naziuns unidas creeschon sut lur autoritad in sistem internaziunal da l'administraziun fiduziara per l'administraziun e la surveglianza dals territoris che vegnan integrads en quest sistem sin fundament da cunvegns particularas posteriuras. Quests territoris suverans vegnan numnads davent da qua "territoris sut administraziun fiduziara".

Artitgel 76

En accord cun las finamiras da las Naziuns unidas, determinadas en l'artitgel 1 da questa charta, serva il sistem da l'administraziun fiduziara principalmain a:

- a) rinforzar la pasch mundiala e la segirezza internaziunala
- b) promover il progress politic, economic, social ed educativ dals abitants dals territoris sut administraziun fiduziara e lur svilup progressiv per cuntanscher in guvern autonom u l'indipendenza, tegnend quint da las relaziuns particularas da mintga territori suveran e da sia populaziun sco er da lur giavischs exprimids libramain e previs en mintga cunvegna d'administraziun fiduziara;
- c) promover il respect dals dretgs umans e da las libertads fundamentalas per tuts senza differenza da razza, schlattaina, lingua u religiun e rinforzar la conscienza da l'interdependenza dals pievels dal mund;
- d) garantir il tractament egal da tut ils commembers da las Naziuns unidas e da lur burgais en dumondas socialas, economicas e commercialas sco er il tractament egal da quests burgais en fatgs da l'administraziun da giustia, ma senza periclitlar la realisaziun dals intents surmenziunads; l'artitgel 80 resta intact.

Artitgel 77

(1) Il sistem da l'administraziun fiduziara vegn applitgà per ils territoris da las suandantas categorias, premess ch'els vegnian integrads en quest sistem sin fundament da cunvegns d'administraziun fiduziara:

- a) territoris ch'èn actualmain sut mandat;
- b) territoris suverans che vegnan separads da stadis inimis sin fundament da la segunda guerra mundiala;
- c) territoris suverans che vegnan integrads voluntariamain en il sistem tras ils stadis responsabels per lur administraziun.

(2) Tge territoris suverans da las categorias numnadas che vegnan integrads en il sistem da l'administraziun fiduziara e tge disposiziuns che valan en quest connex, vegn determinà en in'ulteriura cunvegna.

Artitgel 78

Il sistem da l'administraziun fiduziara na vegn betg applitgà per ils territoris suverans ch'èn daventads commembers da las Naziuns unidas; las relaziuns tranter ils commembers sa basan sin il respect dal princip da l'egualitad suverana.

Artitgel 79

Las cundiziuns da l'administraziun fiduziara per mintga territori suveran ch'ha da vegnir integrà en quest sistem, sco er tut las midadas e cumplettaziuns, vegnan concludidas dals stadis directamain pertutgads, inclus la pussanza mandataria per territoris sut mandat d'in commember da las Naziuns unidas; ellas vegnan approvadas segund ils artitgels 83 ed 85.

Artitgel 80

(1) Uschenavant che singulas cunvegns d'administraziun fiduziara, concludidas sin fundament dals artitgels 77, 79 ed 81, per integrar in territori en il sistem da l'administraziun fiduziara, na cuntegnan betg insatge auter, ed uschè ditg che talas cunvegns n'èn betg anc concludidas, n'è quest chapitel betg d'interpretar uschia ch'el mida directamain u indirectamain ils dretgs da stadis e pievels u cunvegns internaziunalas en vigur, da las qualas fan part commembers da las Naziuns unidas.

(2) L'alinea 1 da quest artitgel na po betg vegnir interpretà uschia ch'el dat motiv da retardar u suspender tractativas u la conclusiun da cunvegns destinadas ad integrar territoris sut mandat ed auters territoris suverans en il sistem da l'administraziun fiduziara, previsas tenor l'artitgel 77.

Artitgel 81

Mintga cunvegna d'administraziun fiduziara cuntegna las disposiziuns, tenor las qualas il territori è d'administrar ed inditgescha l'autorità d'administraziun. Quella, numnada davent da qua "autorità administrativa", po esser in stadi u ina grupp da stadis u l'organisaziun sezza.

Artitgel 82

Mintga cunvegna d'administraziun fiduziara po inditgar ina u pliras zonas strategicas che cumpiglian l'entir territori sut administraziun fiduziara u ina part dal territori, per il qual vala la cunvegna; cunvegns spezialas tenor l'artitgel 43 na vegnan betg pregiuditgadas.

Artitgel 83

(1) Tut las incumbensas da las Naziuns unidas en connex cun las zonas strategicas, inclus l'approvaziun da las cunvegns d'administraziun fiduziara sco er lur midadas e cumpletaziuns, ademplescha il cussegl da segirezza.

(2) Ils intents principals determinads en l'artitgel 76 valan er per la populaziun da mintga zona strategica.

(3) Resguardond las cunvegns d'administraziun fiduziara e las necessitads da segirezza, dumonda il cussegl da segirezza il sustegn dal cussegl per l'administraziun fiduziara per ademplir en il rom dal sistem da l'administraziun fiduziara las incumbensas da las Naziuns unidas che concernan dumondas politicas, economicas, socialas ed educativas en las zonas strategicas.

Artitgel 84

L'autorità administrativa è obligada da survegliar ch'il territori sut administraziun fiduziara prestia sia contribuziun per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala. Per quest intent po ella dumandar l'agid dals contingents voluntaris, facilitaziuns e sustegn dal territori sut administraziun fiduziara per ademplir las obligaziuns ch'ella ha surpiglià visavi il cussegl da segirezza, e per garantir la defensiuun locala ed il mantegniment dal dretg e da l'urden entaifer il territori ch'è sut administraziun fiduziara.

Artitgel 85

(1) Las incumbensas da las Naziuns unidas en connex cun las cunvegns d'administraziun fiduziara per tut ils territoris betg determinads sco zonas strategicas, inclus l'approvaziun da las cunvegns d'administraziun fiduziara sco er da lur midadas e cumpletaziuns, vegnan ademplidas da l'assemblea generala.

(2) Per pudair ademplir questas incumbensas vegn l'assemblea generala sustegnida dal cussegl per l'administraziun fiduziara che stat sut sia direcziun.

Chapitel XIII: Il cussegl per l'administraziun fiduziara

Cumposiziun

Artitgel 86

(1) Il cussegl per l'administraziun fiduziara sa cumpona dals suandants commembers da las Naziuns unidas:

a) dals commembers ch'administreschan ils territoris sut administraziun fiduziara;

b) dals commembers menziunads cun num en l'artitgel 23 che n'administreschan nagins territoris sut administraziun fiduziara;

c) da tants ulteriurs commembers, elegids per trais onns da l'assemblea generala, sco necessari per ch'il cussegl per l'administraziun fiduziara sa cumponia per la mesadad da commembers da las Naziuns unidas

ch'administreschan territoris sut administraziun fiduziara e per l'otra mesadad da commembers da las Naziuns unidas che n'administreschan nagins.

(2) Mintga commember dal cussegl per l'administraziun fiduziara nominescha ina persuna particularmain qualifitgada per al represchentar en il cussegl.

Incumbensas e cumpetenzas

Artitgel 87

L'assemblea generala, e sut sia direcziun il cussegl per l'administraziun fiduziara, pon, ademplind lur incumbensas,

- a) examinar ils rapports suttamess da l'autoritat administrativa;
- b) retschaiver petiziuns e las examinar consultond l'autoritat administrativa;
- c) procurar ch'ils singuls territoris sut administraziun fiduziara vegnian visitads regularmain; ils intervals da questas visitas vegnan determinads cun l'autoritat administrativa;
- d) prender questas ed autras mesiras en accord cun las cunvegns d'administraziun fiduziara.

Artitgel 88

Il cussegl per l'administraziun fiduziara elavura in questunari davart il progress politic, economic, social ed educativ dals abitants da mintga territori sut administraziun fiduziara; l'autoritat administrativa da mintga territori sut administraziun fiduziara che stat en la cumpetenzza l'assemblea generala, suttametta a quella in rapport annual a basa da quest questunari.

Votaziun

Artitgel 89

(1) Mintga commember dal cussegl per l'administraziun fiduziara ha ina vusch.

(2) Conclus dal cussegl per l'administraziun fiduziara basegnan la maioritad dals commembers preschents e votants.

Procedura

Artitgel 90

(1) Il cussegl per l'administraziun fiduziara dat a sasez in urden da fatschenta; en quel regla el er la procedura per l'elecziun da ses president.

(2) Il cussegl per l'administraziun fiduziara sa scuntra tenor basegn conform a ses urden da fatschenta; quel cuntegna er la convocaziun da sedutas sin proposta da la maioritad da ses commembers.

Artitgel 91

Il cussegl per l'administraziun fiduziara recurra, sche quai fa da basegn, al sustegn dal cussegl economic e social e da las organisaziuns spezializadas per dumondas che stattan en sia cumpetenzza.

Chapitel XIV: La curt internaziunala da giustia

Artitgel 92

La curt internaziunala da giustia è l'organ principal da giurisdicziun da las Naziuns unidas. Ella ademplescha sias incumbensas conform al statut agiuntà che sa basa sin il statut da la curt internaziunala da giustia permanenta e fa part da questa charta.

Artitgel 93

(1) Tut ils commembers da las Naziuns unidas èn ipso facto partidas da contract dal statut da la curt internaziunala da giustia.

(2) In stadi che n'è betg commember da las Naziuns unidas, po daventar partida da contract dal statut da la curt internaziunala da giustia sut las cundiziuns fixadas da l'assemblea generala sin proposta dal cussegl da segirezza.

Artitgel 94

(1) Mintga commember da las Naziuns unidas s'oblighescha da resguardar la decisiun da la curt internaziunala da giustia en connex cun mintga dispita, en la quala el è cumpiglià.

(2) N'ademplescha ina partida en disputa betg las obligaziuns attribuidas ad ella sin fundament d'ina sentenza da la dretgira, po l'otra partida sa drizzar al cussegl da segirezza; quel po, sche quai al para necessari, far recumandaziuns u decider mesiras per che la sentenza haja effect.

Artitgel 95

Questa charta n'impedescha betg ils commembers da las Naziuns unidas da surdar la soluziun da lur cuntraversas ad autras dretgiras sin fundament da cunvegnas existentas u da cunvegnas che vegnan anc concludidas.

Artitgel 96

(1) L'assemblea generala u il cussegl da segirezza pon pretender da la curt internaziunala da giustia in parairi en connex cun mintga dumonda giuridica.

(2) Cun l'autorisaziun da l'assemblea generala pon auters organs da las Naziuns unidas e da las organisaziuns spezialisadas medemamain pretender in parairi da la curt internaziunala da giustia en connex cun dumondas giuridicas che concernan lur champ d'activad.

Chapitel XV: Il secretariat

Artitgel 97

Il secretariat sa cumpona dal secretari general e da l'ulteriur personal necessari per l'organisaziun. Il secretari general vegn nominà da l'assemblea generala sin proposta dal cussegl da segirezza. El è il pli aut funcziunari da l'organisaziun.

Artitgel 98

Il secretari general è activ en questa posiziun a tut las reuniuns da l'assemblea generala, dal cussegl da segirezza, dal cussegl economic e social e dal cussegl per l'administraziun fiduziara ed ademplescha tut las ulteriuras incumbensas attribuidas ad el da quests organs. El rapportescha mintg'onn a l'assemblea generala davart las activitads da l'organisaziun.

Artitgel 99

Il secretari general po attrair l'attenziun dal cussegl da segirezza sin mintga affar che pudess tenor el periclitlar la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

Artitgel 100

(1) En l'ademplant da lur obligaziuns na dastgan il secretari general e l'ulteriur personal betg dumandar u acceptar instrucziuns d'ina regenza u d'ina autoritad ordaifer l'organisaziun. Els ston s'abstegnair da mintga acziun che pudess esser nuschaivla per lur posiziun sco personal internaziunal, responsabel sulettamain visavi l'organisaziun.

(2) Mintga commember da las Naziuns unidas s'oblighescha da respectar il character exclusivamain internaziunal da las funcziuns dal secretari general e da l'ulteriur personal e da betg empruvar d'als influenzer en l'ademplant da lur incumbensas.

Artitgel 101

(1) Il personal vegn nominà dal secretari general tenor las regulaziuns determinadas da l'assemblea generala.

(2) Il cussegl economic e social, il cussegl per l'administraziun fiduziara, e sche necessari er auters organs da las Naziuns unidas, survegnan a disposiziun funcziunaris permanents. Ils funcziunaris fan part dal secretariat.

(3) En connex cun l'engaschament dal personal e cun la regulaziun da lur relaziun da servetsch è decisiva la necessitad da garantir in maximum d'effizienz, da cumpetenzza e d'integritad. L'impurtanza da recrutar il personal sin ina basa geografica uschè vasta sco pussaivel, è da resguardar commensuradamain.

Chapitel XVI: Differentas disposiziuns

Artitgel 102

(1) Tut ils contracts internaziunals e tut las cunvegns internaziunals ch'in commember da las Naziuns unidas concluda s'enter l'entrada en vigur da questa charta, ston vegnir registrads uschè svelts sco pussaivel tar il secretariat e vegnan alura publicgads da quel.

(2) Sche tals contracts u talas cunvegns internaziunals na vegnan betg registradas tenor l'alinea 1, na pon las partidas da contract betg sa referir a quellas davant in organ da las Naziuns unidas.

Artitgel 103

En cas da conflict tranter las obligaziuns dals commembers da las Naziuns unidas sin fundament da questa charta e tranter lur obligaziuns sin fundament d'altres cunvegns internaziunals, han las obligaziuns da questa charta la precedenza.

Artitgel 104

L'organisaziun giuda en il territori da mintga commember la capacitat giuridica e la capacitat da contract necessaria per ademplir sias incumbensas e finamiras.

Artitgel 105

(1) L'organisaziun giuda en il territori da mintga commember ils privilegis e las immunitads necessarias per ademplir sias finamiras.

(2) Represchentants dals commembers da las Naziuns unidas ed ils funcziunaris da l'organisaziun giudan medemamain ils privilegis e las immunitads necessarias per pudair ademplir las incumbensas colliadas cun l'organisaziun en cumplaina independenza.

(3) L'assemblea generala po far recumandaziuns per reglar ils detagls da l'applicaziun dals alineas 1 e 2, u proponer als commembers da las Naziuns unidas cunvegns per quest intent.

Chapitel XVII: Disposiziuns transitorias da segirezza

Artitgel 106

Fin l'entrada en vigur da las cunvegns spezialas, determinadas en l'artitgel 43, che permettan tenor l'avis dal cussegl da segirezza da cumenzar sias funcziuns tenor l'artitgel 42, consulteschan ina l'otra las partidas da la decleraziun da las quatter naziuns, suttascritta a Moscau ils 30 d'october 1943, e la Frantscha tenor l'alinea 5 da questa decleraziun e, sch'i fa da basegn, er auters commembers da las Naziuns unidas, per prender cuminaivlamain en num da l'organisaziun tut las mesiras necessarias per mantegnair la pasch mundiala e la segirezza internaziunala.

Artitgel 107

Nagina disposiziun da questa charta po metter ord vigur u scumandar ina mesira che vegn premda u approvada visavi in stadi ch'è stà durant la segunda guerra mundiala l'inimi d'in dals stadis signatars da questa charta, sco consequenza da questa guerra, tras las regenzas ch'han la responsabladad per ina tala mesira.

Chapitel XVIII: Midadas

Artitgel 108

Midadas da questa charta entran en vigur per tut ils commembers da las Naziuns unidas, sch'ellas èn vegnidas approvadas cun ina maioritad da dus terzs dals commembers da l'assemblea generala e ratifigadas da dus terzs dals commembers da las Naziuns unidas inclus da tut ils commembers permanents dal cussegl da segirezza conform a lur dretg costituziunal.

Artitgel 109

(1) Per revisiuns da questa charta sa reunescha la conferenza generala dals commembers da las Naziuns unidas; la data ed il lieu vegnan determinads sin conclus d'ina maioritad da dus terzs dals commembers da

l'assemblea generala e sin conclus da nov commembers dal cussegl da segirezza. Mintga commember da las Naziuns unidas ha ina vusch a la conferenza.

(2) Mintga midada da questa charta che vegn recumandada da la conferenza cun ina maioritad da dus terzs, entra en vigur, uschespert ch'ella è vegnida ratifitgada da dus terzs dals commembers da las Naziuns unidas, inclus da tut ils commembers permanents dal cussegl da segirezza conform a lur dretg constituziunal.

(3) Sch'ina tala conferenza n'ha betg gè lieu avant la dieschavla sessiun annuala da l'assemblea generala suenter l'entrada en vigur da questa charta, vegn la proposta da convocar ina tala conferenza stabilida en l'urden dal di da questa sessiun; la conferenza ha lieu, sche quella è vegnida approvada cun conclus d'ina maioritad dals commembers da l'assemblea generala e cun conclus da set commembers dal cussegl da segirezza.

Chapitel XIX: Ratificaziun e sutscriziun

Artitgel 110

(1) Questa charta sto vegnir ratifitgada dals stadis signatars conform a lur dretg constituziunal.

(2) Ils documents da ratificaziun vegnan deponids tar il guvern dals Stadis unids da l'America; quel notifitgescha mintga deposit a tut ils stadis signatars ed al secretari general da l'organisaziun, uschespert ch'el è vegnì nominà.

(3) Questa charta entra en vigur, uschespert che la republica da China, la Frantscha, l'Uniun da las republicas socialistas sovieticas, il Reginavel unì da la Gronda Bretagna, l'Irlanda dal nord ed ils Stadis unids da l'America sco er ina maioritad dals ulteriurs stadis signatars han deponì lur documents da ratificaziun. Il guvern dals Stadis unids da l'America fa suenter in protocol concernent il deposit dals documents da ratificaziun e trametta a mintga stadi signatar ina copia da quel.

(4) Ils stadis signatars da questa charta che la ratifitgeschan suenter sia entrada en vigur, daventan, il di ch'els deponan lur document da ratificaziun, commembers originars da las Naziuns unidas.

Artitgel 111

Ils texts chinais, franzos, russ, englais e spagnols da questa charta èn medemamain liants. La charta vegn deponida en l'archiv dal guvern dals Stadis unids da l'America. Quel trametta als governs dals ulteriurs stadis signatars copias autentifitgadas.